

ret vel lade denne Forhandling slutte med de Udtalelser, der nu fandt Sted; der var deri saameget Arigtigt, og saa Meget, der kom paa Brangen af Sagens virkelige Stilling, at jeg anseer det for min Pligt, ikke at lade Forhandlingerne slutte med en saa feilagtig Fremstilling af de Ting, hvorom her er Tale. Det ærede Medlem, der sidst talte, skal jeg lade beholde sin personlige Strid med andre Medlemmer her i Salen; men naar han kom til at berøre Spørgsmaalet om det Nationale og om Proletariatet paa Grund af de nyværende Stamhus's og Lehn's Tilstedeværelse, saa troer jeg, at han der har givet en Fremstilling af Sagen, der er alt Andet end rigtig og sand. Han har ikke givet et eneste Beviis, der i fjerneste Maade skulde kunne vise, at Lehn og Stamhuse administreres paa saa slet en Maade, at det medfører nogetsomhelst nationalt Tab. Han har heller ikke givet nogetsomhelst Beviis for, at der paa disse Eiendomme haves et større Proletariat end paa andre Eiendomme, hvor Proprietairerne kjøbe Jorder og søge at gjøre sig dem saa frugtbringende som muligt. Nei, det er tilvisse det Omvendte der er Tilfældet, at Jordernes Overgang til slige større Eiendomme langt mere beforder Proletariatet end den nu bestaaende Tilstand, hvor ganske andre og meget mere betydningsfulde og fordeelagtige Forhold gjøre sig gjældende imellem Arbeidsgivere og Arbeidstagere. Hvad de nationaleconomiske Tab angaaer, saa hører der virkelig en ganske anderledes omfattende Underjøgelse til for at oplyse, at det Hartkorn, der er bundet ved fideicommissariske Baand sammenlignet med det Hartkorn, som ikke er bundet derved, hvad enten det er store eller smaae Gaarde, produceres og eksporteres i ringere Grad og fortæres saaledes, at det med saadanne Baand behæftede Gods kommer til at staae afgjort slettere end det andet. — Dertil udkræves anderledes grundige Beviser end saadanne løst henfastede Udtalelser. — Jeg skal nu, hvad Sagen i dens Heelhed angaaer, tillade mig at tilføie et Par Ord. Naar de ærede Medlemmer, som have indbragt dette Forslag, vare fremkomne med den Udtalelse, at de havde anseet det for heldigt paa en Tid som denne, da vore Forhold vare

gunstige til at faae et Spørgsmaal, der medfører saamange Banffeligheder, klarer, eller under de Forhold, der iøvrigt gjøre sig gjældende her i Landet, at faae Grundlovens Løsteparagraph bragt til en Afgjørelse, saa havde Sagen for mig staaet ganske anderledes, end den nu staaer, og saa vilde jeg sige: Ja, i saa Fald havde vi et Udgangspunkt, hvorfra Forslaget ogsaa af mig kunde sees med andre Dine end dem, hvormed jeg nu er kommen til at see det. Jeg beklager, at det desværre er fremkommet paa en anden Maade, fremkommet saaledes som det var det første Skridt, hvorom jeg maa indrømme, at det, naar det gjøres, vil og bør føre til noget langt mere; der er vel her nævnt en heel Deel af de Skridt, der som Conseqventer føre hertil, men der er ganske vist ikke nævnt adffillige, som ligge bagved, som med Conseqvent's slutte sig dertil, og som jeg virkelig troer i Theorien hos en af de ærede Forslagsstillere ganske nært slutter sig dertil. Det er f. Ex. Ophævelsen af Fæstetvang, det er Frihed til Sammenlægning og en heel Mængde af disse Spørgsmaal, der paa en meget faillig Maade berøre saamange fjerntliggende Duffer. Det er Altsammen Conseqventer, som slutte sig meget nært til det Lovforslag, der er fremkommet her, og som viser sig som den første Bryder paa Forhold, der høre sammen, og som skal trække mange Forandringer af lignende Art efter sig. Saa komme vi til Ophævelse af Fideicommiss'er og Lehn, saa til Ophævelse af Fideicommisscapitaler, saa til Sammenlægningsfrihed af Jorden, fordi vi maae være conseqvente, og fordi vi ville have Friheden heelt gennemført, haade paa den ene og den anden Maade, og da ere vi komne ind paa en faillig Bane. Jeg anfører dette, der har gjort sig gjældende som Moment for mig og som Noget, hvorfra jeg med mindre Glæde har seet det Udgangspunkt, hvorfra dette Forslag er udgaaet. Naar det var kommet som en Løsning af Grundlovens § 93, som man ønskede foretagen nu, fordi man syntes, at Tiden nu var til at faae dette Spørgsmaal løst under rolige og stille Forhold, saa havde Sagen stillet sig paa en ganske anden Maade for mig.